

Дорош, Євген. Биков любив сільських дівчат і свіже молоко [Текст] : [зйомки фільму «Максим Перепелиця»] // Пенсійний кур'єр. — 2020. — 27 берез. (№ 13). — С. 12 : фот.

Биков

любив сільських дівчат і свіже молоко

Легка и весела стрічка про безтурботного сільського жартівника і ледара, якого перевиховує служба в армії, припала до душі радянським глядачам: фільм подивилось більш як 27 мільйонів людей, а пісню «В путь» заспівала вся армія. Можливо, успіх був би більшим, якби на кілька місяців раніше на екрани не вийшла стрічка «Солдат Іван Бровкін», сюжет якої точнісінько повторює «Максима Перепелицю». Обидва фільми знімали одночасно на різних кіностудіях, і для письменника Івана Стаднюка, за книжкою якого було

знято «Максима», поява в прокаті «Бровкіна» стала неприємним сюрпризом. Спалахнув нечуваний для радянського кінематографа скандал: Стаднюк звинуватив сценариста стрічки- конкурентки Георгія Мдівані в плагіаті. Чим закінчилася справа, невідомо, але нам «Максим Перепелиця» подобається більше: хоч кінокартину знімали на «Ленфільмі», у головних ролях наші Леонід Биков і Микола Яковченко, а в кадрі - українська мова, села й природа. Щоправда, одного з населених пунктів, де знімали фільм, уже немає на картах...

Сосиски з молоком

«Максим Перепелиця», як і «Солдат Іван Бровкін», з'явився не випадково: річ у тім, що Микита Хрущов закликав прославляти армію в кіно. Тоді письменник Іван Стаднюк, який пройшов війну, дістав від керівництва «Ленфільму» пропозицію переробити збірку оповідань про пригоди Максима Перепелиці, яку він видав кілька років тому, на кіносценарій. Утім, радянські громадяни були знайомі із сільським бешкетником за радіовиставами, що мали великий успіх. Тож не дивно, що глядачі сприйняли стрічку так тепло — головний герой був відомий багатьом. А коли Леонід Биков втілював Перепелицю на екрані, успіх став приголомшливим. Іван Стаднюк згадував, що на пробах Биков зчинив справжній фурор.

— Він уже на пробних зніманнях полонив усіх своєю простотою і безпосередністю, умінням перетворюватися в образ Максима без награву, із глибокою правдивістю й справжньою комедійністю. Усі відчули його чудову душу,

юнацьку наївність, чистоту поривань, добре лукавство й шляхетність, — розповідав Іван Фотійович.

За словами колег-акторів, іншого Перепелицю годі було уявити.

— Мене запросили на роль Самуся, якому головний герой дав прізвисько Фітіль: високого, худого, незграбного солдата, котрий весь час потрапляє в курйозні ситуації, — згадує заслужений артист України Сергій Сібель. — І от я на «Ленфільмі». Режисер Анатолій Гранік веде мене в репетиційну кімнату. Там чотири хлопці. Один із них, невеликого зросту, з кучерявою шевелюрою, лукавими очима й широким качиним носом, підходить і каже: «А ось і наш Фітіль!» «А ти, — відповідаю, — Максим Перепелиця!» «Точно, — каже, — вгадав!» Так ми й познайомилися.

Льоня легко звик до ролі, грав із душею, завзято. Почалися знімання. Репетирували сцену, у якій Максим Перепелиця танцює перед солдатами, готуючись до виступу в художній самодіяльності. Запросили балетмейстера. Він показав Льоні кілька рухів. Биков одразу їх повторив і легко пішов у танок. Усі задіяні в цій сцені були в захваті!

У Ленінграді знімали деякі сцени, наприклад, прибуття молодшого сержанта Перепелиці на вокзал дорогою додому «на побивку». Актори жили в готелі «Європейський», снідати ходили в кафе на Невському проспекті.

— За столик сідали Льоня Биков, Вася Фушич, Радик Муратов і я, — згадував Сергій Сібель. — Замовляли по кілька склянок молока яечню із сосисками. Офіціантки казали: «Ви не схожі на акторів, не те п'єте!» Льоня відповідав: «Дарма ви так про артистів...»

Маневри серед змій

У травні, коли потеплішало, знімальна група вирушила в Україну, у село Гусенці на лівому березі Дніпра неподалік від Києва. Там, у справжній військовій частині, знімали армійські будні Максима і його приятелів.

— До нас, п'ятьох артистів, що не служили в армії, приставили літнього старшину- надстроковика Семена, який щоранку дві—три години займався з нами стройовою підготовкою. Ганяв по-справжньому. Через одну—півтори години ми страшно втомлювалися, а старшина давав нову команду: «Марш- кидок із повною викладкою!» Іноді не залишалося сили на знімання...

Не обійшлося також без курйозів. У лісі вирили величезну яму-котпован. у якій мали знімати сцени на болоті, коли солдати провалюються в трясовину, рятують один одного... І от вранці група приходить на знімання, а яма буквально кишить зміями! Робітники їх якось розігнали, викурили, але гадини все одно траплялися. А в тих епізодах доводилося багато повзати...

— Наступного ранку все повторилося. Згодом місцеві сказали нам: навіщо ви взагалі туди пішли, адже це урочище так і називається — Зміїне болото! — розповідав Сергій Сібель.

До речі, у військовому питанні «Максим Перепелиця» був на висоті: у стрічці було задіяно танки, артилерію, навіть зняли справжній повітряний десант. Окрім того, уперше публіка побачила в кадрі автомати Калашникова, взяті на озброєння 1949 року. Це почасти компенсувало чорно-білу плівку, яку надали для знімань через економію. До речі, через 16 років після знімань Гусенці було затоплено

водами Канівського водоймища.

Танці і надії

А от село Савинці на Полтавщині, що було натурою для рідного села Максима — Яблунівки, існує дотепер. Там і сьогодні згадують «кіностудів», а кожна друга бабуса може похвалитися, що танцювала з Леонідом Биковим. коли він приходив у сільський клуб вечорами. Кажуть, актор спеціально запрошував на танець дівчину, вищу за нього, і танцював, дивлячись в очі знизу вгору. Ті, що бачили це, аж заходилися від сміху. Місцеві селяни бігали подивитися на знімання фільму, а ночами відпрацьовували колгоспну норму.

— Мені дуже запам'яталося, як головний герой фільму крав квіти для коханої дівчини. — розповідав житель села Іван Колісник. — До того ж бабці, у якої ці квіти росли під хатою, нічого про знімання не сказали. І щойно Леонід Биков насмикав айстр у її палісаднику, вона вибігла й, репетуючи, погналася за ним. Вийшов живий кадр!

Колишня доярка Марія Товстоліт згадувала, як Биков узявся подоїти корову.

— Запитав у мене, яка ще не доєна. А я вирішила пожартувати й посадила Леоніда біля тієї корови, яку вже подоїла. Як він старався! Проте молока так і не побачив. Потім я йому за старання дала «кухоль» теплого. Він випивав глечик молока залпом!

Актори й члени знімальної групи жили в селі—у хатах місцевих колгоспників. Биков, наприклад, оселився в будинку Тетяни Надтоки, вона жила ближче до річки...

Нині в її домі хазяюють кияни, дачники. Коли вони дізналися, що тут знімав житло відомий актор, вирішили нічого не міняти. Тож на вигляд хата не змінилася...

За спогадами селян. Биков поводився просто і скромно, незважаючи на те, що був уже доволі відомим. Василь Моклиця розповідав:

— Льоня був бешкетним, веселим. Короткі штани й підтяжка як прийдеться. Переслухати його було важко — знав стільки анекдотів! І дівчата з кіностудії не давали йому проходу. Щойно закінчувалися знімання, біля двору Тетяни збиралися дівиці. Він то в кухні від них ховався, то до нас прибігав ночувати...

А от місцеві дівчата Бикову подобалися. Кажуть, він був закоханий у Софію Ситник. А вона повсякчас тікала від настирливої знаменитості. Якось Биков навіть дістав травму, коли впав, ганяючись за красунею.

— Прийшов до мене: коліно розбив, штани порвав, весь у реп'яхах, — розповідала Марія Товстоліт. — Подивився на мене й каже: «Ти також нічого, зніму тебе». Так я потрапила в кіно — разом з іншими дівчатами співала під час збирання врожаю. Приходжу на знімальний майданчик з туго заплетеною косою, а Биков підходить і ніжно починає розпускати моє волосся. «Ти, Марусю, нічого поганого не подумай, — каже, — мені не обличчя твоє потрібно, а коса й голос. Я таких у житті не зустрічав». І заплітає мені вже дві кіски.

Родині, у якій жив Микола Яковченко, котрий грав батька Максима, пощастило менше. Микола Федорович, на відміну від Бикова, молока не любив, а вживав міцніші напої. І режисер доручив привітним господарям відповідальну

місію — пильнувати, щоб актор до початку знімань не дав лишку. Проте проводжали кіногрупу як слід: із самогонкою і всім селом...

